ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 2ας Απριλίου 2009 *

Στην υπόθεση C-83/08,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Thüringer Finanzgericht (Γερμανία) με απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 2007, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 25 Φεβρουαρίου 2008, στο πλαίσιο της δίκης

Glückauf Brauerei GmbH

κατά

Hauptzollamt Erfurt,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, T. von Danwitz, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász και Γ. Αρέστη (εισηγητή), δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot
γραμματέας: B. Fülöp, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 18ης Δεκεμβρίου 2008,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Glückauf Brauerei GmbH, εκπροσωπούμενη από τον H. Deiters, Rechtsanwalt, καθώς και από τον J. Werner, Steuerberater και Wirtschaftsprüfer,

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Ο. Πατσοπούλου, Σ. Αλεξανδρίδου και Ι. Πουλή,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Inez Fernandes και τη C. Guerra Santos,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον W. Mölls,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η υπό κρίση αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 1992, για την εναρμόνιση των διαρθρώσεων των ειδικών φόρων κατανάλωσης που επιβάλλονται στην αλκοόλη και τα αλκοολούχα ποτά (ΕΕ L 316, σ. 21).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Glückauf Brauerei GmbH (στο εξής: Glückauf), εταιρίας γερμανικού δικαίου, και του Hauptzollamt Erfurt (στο εξής: Hauptzollamt), με αντικείμενο την απόφασή του να μην εφαρμόσει στην περίπτωση της εταιρίας αυτής τον μειωμένο συντελεστή του ειδικού φόρου καταναλώσεως επί του ζύθου.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

3 Κατά την τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/83, «για την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς είναι σημαντικό να δοθούν κοινοί ορισμοί για όλα τα οικεία προϊόντα».

4 Η έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής διευκρινίζει ότι, στην περίπτωση της μπίρας που παράγεται σε μικρά ανεξάρτητα ζυθοποιεία και της αιθυλικής αλκοόλης που παράγεται σε μικρά αποστακτήρια, απαιτούνται κοινές λύσεις που θα παρέχουν στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να επιβάλλουν μειωμένους συντελεστές φόρου στα προϊόντα αυτά.

5 Σύμφωνα με τη δέκατη έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής, στις περιπτώσεις όπου επιτρέπεται στα κράτη μέλη να εφαρμόζουν μειωμένους συντελεστές, οι συντελεστές αυτοί δεν πρέπει να προκαλούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς.

6 Το άρθρο 4 της οδηγίας 92/83 ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόζουν μειωμένους συντελεστές ειδικού φόρου κατανάλωσης, οι οποίοι μπορούν να διαφοροποιούνται ανάλογα με την ετήσια παραγωγή μπίρας που παράγεται από ανεξάρτητα μικρά ζυθοποιεία, με τους εξής περιορισμούς:

— ο μειωμένος συντελεστής δεν εφαρμόζεται σε επιχειρήσεις η παραγωγή των οποίων υπερβαίνει τα 200 000 εκατόλιτρα μπίρας ετησίως,

— ο μειωμένος συντελεστής, ο οποίος μπορεί να είναι χαμηλότερος από τον ελάχιστο συντελεστή, δεν πρέπει να υπολείπεται περισσότερο από 50 % του κανονικού εθνικού συντελεστή ειδικού φόρου κατανάλωσης.

2. Για την εφαρμογή των μειωμένων συντελεστών ο όρος “ανεξάρτητο μικρό ζυθοποιείο” σημαίνει ζυθοποιείο το οποίο είναι νομικώς και οικονομικώς ανεξάρτητο από οποιοδήποτε άλλο ζυθοποιείο και χρησιμοποιεί τις εγκαταστάσεις του, δεν λειτουργεί δε βάσει αδείας εκμεταλλεύσεως. Ωστόσο, όταν δύο η περισσότερα μικρά

ζυθοποιεία συνεργάζονται και η συνδυασμένη ετήσια παραγωγή τους δεν υπερβαίνει 200 000 εκατόλιτρα, τα ζυθοποιεία αυτά μπορούν να θεωρούνται ως ένα και μόνο ανεξάρτητο μικρό ζυθοποιείο.

3. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε οι μειωμένοι συντελεστές που ενδεχομένως θεσπίζουν [να] εφαρμόζονται κατά τον ίδιο τρόπο στην μπίρα που παραδίδεται στην επικράτειά τους από ανεξάρτητα μικρά ζυθοποιεία εγκατεστημένα σε άλλα κράτη μέλη. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι σε καμία επί μέρους παραδιδόμενη από άλλο κράτος μέλος ποσότητα δεν επιβάλλεται υψηλότερος ειδικός φόρος κατανάλωσης από τον ακριβώς αντίστοιχο δικό τους φόρο.»

Η εθνική νομοθεσία

7 Το άρθρο 4 της οδηγίας 92/83 μεταφέρθηκε στο γερμανικό δίκαιο με το άρθρο 2 του νόμου περί φορολογήσεως του ζύθου (Biersteuergesetz), της 21ης Δεκεμβρίου 1992 (*BGBl.* 1992 I, σ. 2150, στο εξής: BierStG), ως εξής:

«[…]

2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, ο συντελεστής φόρου μειώνεται για τις μπίρες που παράγονται σύμφωνα με συγκεκριμένη μέθοδο από ανεξάρτητα ζυθοποιεία των οποίων η ετήσια παραγωγή δεν υπερβαίνει τα 200 000 εκατόλιτρα, υπολογιζόμενα ανά 1 000 εκατόλιτρα. […]

3. Θεωρείται ως ανεξάρτητο το ζυθοποιείο το οποίο νομικώς και οικονομικώς δεν εξαρτάται από οποιοδήποτε άλλο ζυθοποιείο, χρησιμοποιεί χωριστές εγκαταστάσεις σε σχέση με οποιοδήποτε άλλο ζυθοποιείο και δεν παράγει μπίρα βάσει άδειας εκμεταλλεύσεως. […]

4. Περισσότερα αλληλοεξαρτώμενα ζυθοποιεία των οποίων η συνδυασμένη ετήσια παραγωγή δεν υπερβαίνει τα 200 000 εκατόλιτρα μπορούν να θεωρηθούν ως ένα ζυθοποιείο για την εφαρμογή του μειωμένου συντελεστή φόρου.

[…]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

8 Η Glückauf, η οποία λειτουργεί υπό τη μορφή εταιρίας περιορισμένης ευθύνης, έχει την εκμετάλλευση ενός ζυθοποιείου. Από τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο προκύπτει ότι η ετήσια παραγωγή του σε μπίρα δεν υπερβαίνει τα 200 000 εκατόλιτρα.

9 Κατά τη διάρκεια του 2005, τα εταιρικά μερίδια της Glückauf κατείχαν, μεταξύ άλλων, η Menz Beratungs- und Beteiligungs GmbH (στο εξής: Menz), εταιρία αυστριακού δικαίου, κατά ποσοστό 3 % και η Innstadt Brauerei AG (στο εξής: Innstadt), εταιρία γερμανικού δικαίου, ως βασικός εταίρος, κατά ποσοστό 48 %. Συνεπώς, οι δύο αυτές εταιρίες κατείχαν από κοινού το 51 % των εταιρικών μεριδίων της Glückauf.

10 Εξάλλου, τα εταιρικά μερίδια της Innstadt κατείχαν, μεταξύ άλλων, η Ottakringer Brauerei AG (στο εξής: Ottakringer), εταιρία αυστριακού δικαίου, κατά ποσοστό 49 %,

καθώς και η Menz, κατά ποσοστό 30,7 %. Ο S. Menz ήταν ταυτοχρόνως πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της Ottakringer και διευθύνων σύμβουλος της Menz.

11 Επιπλέον, μητρική εταιρία και πλειοψηφική μέτοχος της Ottakringer ήταν η Getränke Holding AG, εταιρία αυστριακού δικαίου. Το 81 % των εταιρικών της μεριδίων κατείχαν οι οικογένειας Wenckheim (περίπου το 65 %) και Menz (περίπου το 16 %). Σύμφωνα με το καταστατικό της Ottakringer, σε περίπτωση ισοψηφίας μεταξύ των δικαιωμάτων ψήφου που εκπροσωπούν τα δύο μέλη του διοικητικού συμβουλίου, ήτοι η C. Wenckheim και ο S. Menz, υπερισχύει η ψήφος του προέδρου του, δηλαδή του S. Menz.

12 Σύμφωνα με την απόφαση περί παραπομπής, η Innstadt, ως συγγενής επιχείρηση, περιλαμβανόταν στους ενοποιημένους λογαριασμούς της Ottakringer, βάσει τόσο των διεθνών προτύπων χρηματοοικονομικής αναφοράς (International Financial Reporting Standards — IFRS) όσο και του αυστριακού εμπορικού κώδικα, ενώ η Glückauf αναφερόταν επίσης σε αυτούς, καθόσον η Innstadt κατείχε ποσοστό 48 % των εταιρικών της μεριδίων.

13 Δεν αμφισβητείται ότι, κατά την επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης χρονική περίοδο, καμία από τις εταιρίες Innstadt και Ottakringer, των οποίων η συνδυασμένη ετήσια παραγωγή σε μπίρα υπερέβαινε τα 200 000 εκατόλιτρα, δεν άσκησε δραστηριότητες στην αγορά από κοινού με την Glückauf. Μεταξύ των ζυθοποιείων αυτών δεν υπήρχαν ούτε συμπράξεις για καθορισμό των τιμών ούτε συμβάσεις περί χορηγήσεως αδείας εκμεταλλεύσεως ούτε συμφωνίες εκχωρήσεως κερδών. Ομοίως, δεν αμφισβητείται ότι ανέπτυξαν τις δραστηριότητές τους σε διακριτές περιφερειακές αγορές, με διαφορετικό πελατολόγιο και κατάλογο ποτών. Εξάλλου, ουδέποτε πραγματοποιήθηκε κοινή διαφημιστική εκστρατεία για τις επιχειρήσεις αυτές.

14 Αρχικώς, το Hauptzollamt χαρακτήρισε την Glückauf ως ζυθοποιείο ανεξάρτητο από τις Innstadt και Ottakringer, εφαρμόζοντας στην περίπτωσή της μειωμένο συντελεστή του ειδικού φόρου καταναλώσεως επί του ζύθου, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, του BierStG. Εντούτοις, αφότου περιήλθε σε γνώση του, κατά το 2001, ότι η Menz κατείχε το 3 % των εταιρικών μεριδίων της Glückauf, το Hauptzollamt

έκρινε ότι η Glückauf ήταν οικονομικώς εξαρτημένη από την Ottakringer και την κάλεσε, με διορθωτική πράξη επιβολής φόρου, να καταβάλει τη διαφορά μεταξύ του ποσού που όφειλε κατ' εφαρμογήν του μειωμένου συντελεστή και του ποσού που προέκυψε από τον υπολογισμό του ειδικού φόρου καταναλώσεως βάσει του κανονικού συντελεστή.

15 Κατόπιν της απορρίψεως της διοικητικής της προσφυγής, η Glückauf άσκησε ένδικη προσφυγή ενώπιον του Thüringer Finanzgericht. Ισχυρίστηκε ότι το κριτήριο της οικονομικής ανεξαρτησίας έπρεπε να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα του σκοπού που επιδιώκει η οδηγία 92/83 και της συμπεριφοράς των οικείων εταιριών στην αγορά. Συγκεκριμένα, η διαπίστωση περί υπάρξεως οικονομικής εξάρτησης θα μπορούσε να δικαιολογηθεί εν προκειμένω μόνον αν οι οικείες εταιρίες, οι οποίες συνδέονται μέσω της κοινής συμμετοχής τρίτου στο κεφάλαιό τους, εμφανίζονταν και ενεργούσαν στην αγορά ως μία ενιαία επιχείρηση.

16 Το Thüringer Finanzgericht διερωτάται αν η απόφαση του Hauptzollamt να μην εφαρμόσει μειωμένο συντελεστή κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 3, του BierStG συνάδει με το άρθρο 4 της οδηγίας 92/83. Κανένας εταίρος της Glückauf δεν κατέχει απευθείας την πλειονότητα των δικαιωμάτων ψήφου της εν λόγω εταιρίας και δεν είναι σε θέση να ασκήσει, δυνάμει συμβατικών διατάξεων, αποφασιστική επιρροή επ' αυτής. Η τεκμαιρόμενη εξάρτηση, στην οποία αναφέρθηκε το Hauptzollamt, μπορεί να υφίσταται μόνο λόγω της συμμετοχής τρίτου, οπότε εν προκειμένω πρέπει να εξεταστεί μόνον αν πληρούται το κριτήριο της οικονομικής ανεξαρτησίας.

17 Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το κριτήριο αυτό πληρούται σε περίπτωση υπάρξεως προσωπικής φύσεως δεσμών, χωρίς απευθείας συμμετοχή στο εταιρικό κεφάλαιο, οι οποίοι παρέχουν σε τρίτο τη δυνατότητα να ασκήσει επιρροή κατά τη λήψη των αποφάσεων εντός της επιχειρήσεως του ζυθοποιείου. Συναφώς, επισημαίνει ότι ενδέχεται να μην είναι επαρκής μια ερμηνεία της έννοιας της ανεξαρτησίας η οποία θα περιοριζόταν αποκλειστικώς και μόνο στην ανάλυση της συμπεριφοράς των οικείων εταιριών στην αγορά. Δεδομένου ότι, κατά το αιτούν δικαστήριο, οι δεσμοί εξαρτήσεως μεταξύ διαφορετικών ζυθοποιείων ενδέχεται να απορρέουν όχι μόνον από την οικονομική αλλά και από τη νομική τους διάρθρωση, πρέπει να εξεταστεί το συνδυασμένο αποτέλεσμα των κριτηρίων της νομικής και της οικονομικής ανεξαρτησίας.

18 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Thüringer Finanzgericht αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν τα απορρέοντα από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 1992, για την εναρμόνιση των διαρθρώσεων των ειδικών φόρων κατανάλωσης που επιβάλλονται στην αλκοόλη και τα αλκοολούχα ποτά, κριτήρια της νομικής και οικονομικής ανεξαρτησίας, [από τα οποία] εξαρτάται η επιβολή μειωμένου συντελεστή φόρου, την έννοια ότι, λαμβανομένων υπόψη των αιτιολογικών σκέψεων της οδηγίας αυτής, πρέπει να θεωρείται ότι υφίσταται οικονομική εξάρτηση μεταξύ ζυθοποιείων νομικά ανεξάρτητων μόνο στην περίπτωση κατά την οποία τα ζυθοποιεία αυτά δεν μπορούν ανεπηρέαστα να δραστηριοποιηθούν στην αγορά ως ανταγωνιστικά μεταξύ τους ή μήπως η δυνατότητα επηρεασμού στην πράξη [de facto] των εμπορικών δραστηριοτήτων αυτών των ζυθοποιείων αρκεί προκειμένου να θεωρηθεί ότι δεν πληρούται πλέον το κριτήριο της ανεξαρτησίας;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

19 Με το προδικαστικό του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν, για την εφαρμογή μειωμένου συντελεστή στον ειδικό φόρο καταναλώσεως επί του ζύθου, η κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/83 προϋπόθεση ότι το ζυθοποιείο πρέπει να είναι νομικώς και οικονομικώς ανεξάρτητο από κάθε άλλο ζυθοποιείο πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το κριτήριο της οικονομικής ανεξαρτησίας, σε περίπτωση νομικώς ανεξάρτητων ζυθοποιείων, αφορά αποκλειστικώς και μόνον τη συμπεριφορά τους στην αγορά ή αν το κριτήριο αυτό πληρούται εφόσον ένα πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να επηρεάζει «de facto» τις εμπορικές δραστηριότητες των ζυθοποιείων αυτών.

20 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα, πρέπει να εξεταστεί η κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/83 έννοια του ζυθοποιείου που είναι «νομικώς και οικονομικώς ανεξάρτητο από οποιοδήποτε άλλο» ζυθοποιείο.

21 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι, όπως προκύπτει τόσο από την τρίτη αιτιολογική σκέψη της όσο και από τον τίτλο της, η οδηγία 92/83, καθόσον επιδιώκει να διασφαλίσει την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, δίδει κοινούς ορισμούς για όλα τα οικεία προϊόντα και εντάσσεται στο πλαίσιο μιας πολιτικής που αφορά την εναρμόνιση των διαρθρώσεων των φόρων καταναλώσεως επί της αλκοόλης και των αλκοολούχων ποτών. Για να εξασφαλιστεί η ομοιόμορφη εφαρμογή της οδηγίας αυτής, πρέπει οι έννοιες που περιέχει να ερμηνεύονται αυτοτελώς, βάσει του γράμματος των σχετικών διατάξεων, καθώς και των σκοπών που επιδιώκει η εν λόγω οδηγία (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 1ης Απριλίου 2004, C-389/02, Deutsche See-Bestattungs-Genossenschaft, Συλλογή 2004, σ. I-3537, σκέψη 19, και της 30ής Μαρτίου 2006, C-495/04, Smits-Koolhoven, Συλλογή 2006, σ. I-3129, σκέψη 17).

22 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/83, τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόζουν μειωμένο συντελεστή στον ειδικό φόρο καταναλώσεως επί της μπίρας που παρασκευάζεται από μικρά ανεξάρτητα ζυθοποιεία των οποίων η ετήσια παραγωγή δεν υπερβαίνει τα 200 000 εκατόλιτρα, υπό την προϋπόθεση ότι ο μειωμένος αυτός συντελεστής δεν υπολείπεται περισσότερο από 50 % του κανονικού εθνικού συντελεστή του ειδικού φόρου καταναλώσεως.

23 Η παράγραφος 2 του εν λόγω άρθρου 4 διευκρινίζει ότι ως μικρό ανεξάρτητο ζυθοποιείο νοείται εκείνο που είναι νομικώς και οικονομικώς ανεξάρτητο από οποιοδήποτε άλλο ζυθοποιείο, χρησιμοποιεί χωριστές εγκαταστάσεις σε σχέση με οποιοδήποτε άλλο ζυθοποιείο και δεν παράγει μπίρα βάσει αδείας εκμεταλλεύσεως. Η διάταξη αυτή προβλέπει επίσης ότι οσάκις δύο ή περισσότερα μικρά ζυθοποιεία συνεργάζονται και η συνδυασμένη ετήσια παραγωγή τους δεν υπερβαίνει τα 200 000 εκατόλιτρα, τα ζυθοποιεία αυτά μπορούν να θεωρηθούν ως ενιαίο μικρό ανεξάρτητο ζυθοποιείο.

24 Επομένως, από το γράμμα του άρθρου 4 της οδηγίας 92/83 προκύπτει ότι για να μπορεί ένα ζυθοποιείο να τύχει της εφαρμογής του μειωμένου συντελεστή του ειδικού φόρου

καταναλώσεως επί του ζύθου πρέπει να πληροί δύο προϋποθέσεις, ήτοι μία ποσοτικής φύσεως, η οποία αφορά την ετήσια παραγωγή του σε μπίρα, και μία ποιοτικής φύσεως, η οποία αφορά την ανεξαρτησία του από οποιοδήποτε άλλο ζυθοποιείο.

25 Κατά την έβδομη και τη δέκατη έβδομη αιτιολογική σκέψη της, η οδηγία 92/83 σκοπεί, όσον αφορά την μπίρα που παράγεται σε μικρά ανεξάρτητα ζυθοποιεία, στην υιοθέτηση κοινών λύσεων που θα παράσχουν στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εφαρμόζουν μειωμένους συντελεστές στον ειδικό φόρο καταναλώσεως επί των προϊόντων αυτών, διασφαλίζοντας ταυτοχρόνως ότι οι μειωμένοι αυτοί συντελεστές δεν προκαλούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς.

26 Επομένως, σκοπός της οδηγίας 92/83 είναι να αποτραπεί το ενδεχόμενο χορηγήσεως του πλεονεκτήματος της μειώσεως του ειδικού φόρου καταναλώσεως σε ζυθοποιεία των οποίων το μέγεθος και οι δυνατότητες παραγωγής θα μπορούσαν να αποτελέσουν αιτία προκλήσεως στρεβλώσεων στην εσωτερική αγορά. Υπό τις συνθήκες αυτές, τα προβλεπόμενα από το άρθρο 4, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας κριτήρια της νομικής και της οικονομικής ανεξαρτησίας χρησιμοποιούνται προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οποιασδήποτε μορφής νομική ή οικονομική εξάρτηση μεταξύ ζυθοποιείων συνεπάγεται τον αποκλεισμό της εφαρμογής του φορολογικού πλεονεκτήματος του μειωμένου συντελεστή του ειδικού φόρου καταναλώσεως επί του ζύθου.

27 Συνεπώς, κατά τη διάταξη αυτή, τα μικρά ζυθοποιεία των οποίων η ετήσια παραγωγή δεν υπερβαίνει τα 200 000 εκατόλιτρα πρέπει, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού που επιδιώκει η οδηγία 92/83, να είναι πραγματικά ανεξάρτητα από οποιοδήποτε άλλο ζυθοποιείο όσον αφορά τόσο τη νομική και οικονομική τους διάρθρωση όσο και τη διάρθρωση της παραγωγής τους, καθόσον χρησιμοποιούν εγκαταστάσεις χωριστές από εκείνες οποιουδήποτε άλλου ζυθοποιείου και δεν λειτουργούν βάσει αδείας εκμεταλλεύσεως.

28 Στο πλαίσιο αυτό, η κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/83 έννοια του ζυθοποιείου που είναι «νομικώς και οικονομικώς ανεξάρτητο από οποιοδήποτε άλλο» ζυθοποιείο σημαίνει ότι πρέπει να εξεταστεί αν υφίσταται μεταξύ των οικείων ζυθοποιείων σχέση νομικής εξαρτήσεως, ιδίως σε διευθυντικό επίπεδο ή ως προς την

κατοχή είτε εταιρικών μεριδίων είτε δικαιωμάτων ψήφου, ή, τουλάχιστον, σχέση οικονομικής εξαρτήσεως, η οποία να επηρεάζει την ικανότητά τους να λαμβάνουν αυτοτελώς τις εμπορικές τους αποφάσεις.

29 Επισημαίνεται επίσης ότι σκοπός του κριτηρίου της ανεξαρτησίας είναι να διασφαλιστεί ότι επωφελούνται όντως του μειωμένου συντελεστή φόρου τα ζυθοποιεία των οποίων το μέγεθος συνιστά μειονέκτημα, και όχι εκείνα που ανήκουν σε κάποιον όμιλο. Υπό τις συνθήκες αυτές, προκειμένου το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/83 να εφαρμόζεται μόνο στα ζυθοποιεία που είναι πράγματι οικονομικώς και νομικώς ανεξάρτητα, πρέπει να εξασφαλίζεται ότι το κριτήριο της ανεξαρτησίας δεν καταστρατηγείται για αμιγώς τυπικούς λόγους και, ειδικότερα, μέσω νομικών κατασκευών με τη συμμετοχή πλειόνων μικρών, δήθεν ανεξάρτητων, ζυθοποιείων, τα οποία στην πράξη συγκροτούν έναν οικονομικό όμιλο με παραγωγικές δυνατότητες που υπερβαίνουν τα όρια που θέτει το άρθρο 4 της οδηγίας 92/83 (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 29ης Απριλίου 2004, C-91/01, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-4355, σκέψη 50).

30 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο λαμβάνει ως δεδομένο ότι η Glückauf είναι νομικώς ανεξάρτητη από οποιοδήποτε άλλο ζυθοποιείο και, ιδίως, από τις εταιρίες Innstadt, Ottakringer και Menz. Με το ερώτημά του ζητεί να διευκρινιστεί αν το κριτήριο της οικονομικής ανεξαρτησίας πρέπει να εκτιμηθεί αποκλειστικώς και μόνο βάσει της πραγματικής συμπεριφοράς των οικείων επιχειρήσεων στην αγορά ή, αντιθέτως, αν το γεγονός ότι ένα και το αυτό πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να επηρεάζει τις εμπορικές δραστηριότητες των ζυθοποιείων αυτών αρκεί για να διαπιστωθεί ότι το σχετικό οικονομικό κριτήριο δεν πληρούται.

31 Συναφώς, ο όρος «οικονομική ανεξαρτησία» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/83 παραπέμπει, όπως προκύπτει από τη σκέψη 28 της παρούσας αποφάσεως και όπως τόνισε η Επιτροπή με τις γραπτές της παρατηρήσεις, στην ικανότητα που έχει η επίμαχη επιχείρηση, εν προκειμένω ζυθοποιείο, να λαμβάνει αυτοτελώς τις εμπορικές της αποφάσεις.

32 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι ο S. Menz, ο οποίος ασκεί διευθυντικά καθήκοντα σε αμφότερες τις εταιρίες Ottakringer και Menz, είναι σε θέση να επηρεάζει την εμπορική πολιτική της Glückauf μέσω των Innstadt,

Ottakringer και Menz. Πράγματι, κατά το αιτούν δικαστήριο, λαμβανομένης υπόψη της διαρθρώσεως των εταιρικών συμμετοχών στα διάφορα αυτά ζυθοποιεία, καθώς και του συστήματος που ισχύει στην εταιρία Ottakringer σε σχέση με τα δικαιώματα ψήφου, ο S. Menz, καίτοι δεν έχει απευθείας συμμετοχή στο κεφάλαιο της Glückauf, είναι, de facto, σε θέση να επηρεάζει τις εμπορικές της δραστηριότητες και να προσανατολίζει προς την ίδια κατεύθυνση τα συμφέροντα και τις αποφάσεις, αφενός, της εταιρίας αυτής και, αφετέρου, των Innstadt και Ottakringer.

33 Σε μια κατάσταση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, η οποία χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη διαρθρωτικών δεσμών ανάμεσα σε διάφορα ζυθοποιεία, όσον αφορά τις εταιρικές συμμετοχές και τα δικαιώματα ψήφου, και συνεπάγεται ότι ένα και το αυτό πρόσωπο, που ασκεί διευθυντικά καθήκοντα σε πλείονα από τα οικεία ζυθοποιεία, έχει τη δυνατότητα, ανεξαρτήτως της συμπεριφοράς του στην πράξη, να επηρεάζει τη λήψη των εμπορικών τους αποφάσεων, αποκλείεται το ενδεχόμενο να θεωρηθούν τα ζυθοποιεία αυτά ως ανεξάρτητα, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/83.

34 Στο πλαίσιο αυτό, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, οι Innstadt και Ottakringer παράγουν ετησίως περισσότερα από 200 000 εκατόλιτρα από κοινού, η παροχή στην Glückauf του πλεονεκτήματος του μειωμένου συντελεστή του ειδικού φόρου καταναλώσεως επί του ζύθου θα σήμαινε μη τήρηση της κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/83 προϋποθέσεως που αφορά την ποσότητα της ετησίως παραγόμενης μπίρας.

35 Όσον αφορά τη σημασία που ενδεχομένως έχει η συμπεριφορά των οικείων επιχειρήσεων στην αγορά για την εκτίμηση της οικονομικής τους ανεξαρτησίας, πρέπει ακόμη να υπογραμμιστεί ότι, αφενός, το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/83 αφορά τη νομική και οικονομική διάρθρωση των ζυθοποιείων, χωρίς να αναφέρεται ρητώς στη συμπεριφορά τους στην αγορά. Αφετέρου, όπως επισήμανε η Επιτροπή, από το γεγονός ότι τα επίμαχα ζυθοποιεία ασκούν δραστηριότητες σε διακριτές αγορές και με διαφορετικούς καταλόγους προϊόντων δεν συνάγεται κατ' ανάγκην ότι είναι οικονομικώς ανεξάρτητα το ένα από το άλλο, καθόσον το στοιχείο αυτό μπορεί στην πράξη να αντανακλά, αντιθέτως, την ύπαρξη εσκεμμένης στρατηγικής που έχει προαποφασιστεί σε επίπεδο ομίλου, προς αποτροπή ή αποδυνάμωση του ανταγωνισμού στο εσωτερικό του.

36 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/83 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι σε μια κατάσταση που χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη διαρθρωτικών δεσμών, όσον αφορά τις εταιρικές συμμετοχές και τα δικαιώματα ψήφου, και συνεπάγεται ότι ένα και το αυτό πρόσωπο, το οποίο ασκεί διευθυντικά καθήκοντα σε πλείονα από τα οικεία ζυθοποιεία, έχει τη δυνατότητα, ανεξαρτήτως της συμπεριφοράς του στην πράξη, να επηρεάζει τη λήψη των εμπορικών τους αποφάσεων, αποκλείεται το ενδεχόμενο να θεωρηθούν τα ζυθοποιεία αυτά ως οικονομικώς ανεξάρτητα το ένα από το άλλο.

Επί των δικαστικών εξόδων

37 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 1992, για την εναρμόνιση των διαρθρώσεων των ειδικών φόρων κατανάλωσης που επιβάλλονται στην αλκοόλη και τα αλκοολούχα ποτά, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι σε μια κατάσταση που χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη διαρθρωτικών δεσμών, όσον αφορά τις εταιρικές συμμετοχές και τα δικαιώματα ψήφου, και συνεπάγεται ότι ένα και το αυτό πρόσωπο, το οποίο ασκεί διευθυντικά καθήκοντα σε πλείονα από τα οικεία ζυθοποιεία, έχει τη δυνατότητα, ανεξαρτήτως της συμπεριφοράς του στην πράξη, να επηρεάζει τη λήψη των εμπορικών τους αποφάσεων, αποκλείεται το ενδεχόμενο να θεωρηθούν τα ζυθοποιεία αυτά ως οικονομικώς ανεξάρτητα το ένα από το άλλο.

(υπογραφές)